

Ako bi nemirnež hotel kaliti šolski mir, zadostuje učiteljeva opomnja, da ne bode povedal pripovedke in takoj se umiri nagajivi deček.

Vprašamo: Kaj in kako naj učitelj pripoveduje? — Temu vprašanju ne bodem na dolgo in široko odgovarjal, ker so nam o tem pedagoški klasiki zadosti spisali. Navedem pa besede pedagoga, ki pravi: „Imamo pravljice, ki so pravi biseri svoje vrste. Pripovedujejo se v predilnicah in ogljarnicah. Da si takih pravlji nabere, bodi učitelju skrb“.

Sicer moram poudarjati, da ni baš lahko „dobro pripovedovati“, kajti v to je treba dosti vaje. Najbolj vpliva pripovedka na mladino, ako je posneta iz otroškega nazornega okrožja. Učitelj mora znati mladini nazorno pripovedovati. Hočeš li, da kaka pripovedka pri otrocih doseže svoj namen, moraš jo znati na primernem mestu uvrstiti pouku, a tako, da se ne bode znalo, da si to navlaš storil. Mora pa biti pripovedka taka, da ugaja duševnim potrebam mladih poslušalcev. Vrhu tega naj nosi na sebi pečat notranje resničnosti. Dejanja naj se vrsté drugo za drugim jasno in redno. Učitelj pripoveduj lahko, razločno in takó, da ga bodo otroci lahko umeli.

Napósled kaži po svojem glasu in kretanji, da čutiš in se živo zanimaš za pripovedko. Tako naj učitelj vzgled hudobnosti, lažnivosti, sleparstva, zvijače, hudobije, nepokorščine, prevare itd. pripoveduje, da se mu bode videlo, da taka zlá zaničuje, da je radi njih nejevoljen, žalosten, potr. Nasprotno naj pripovedke o srčni milini, odkritosrčnosti, pravicoljubnosti, krotkosti, pridnosti itd. pripoveduje z živim odobravanjem in spoštljivo-veselo, z občudovanjem.

Baš to nam potrjuje Rückert, rekši:

„Lass auf dich etwas rechten Eindruck machen,
So wirst du schnell den rechten Ausdruck finden;
Und kannst du nur den rechten Ausdruck finden,
So wirst du schnell den rechten Eindruck machen.“

Mladini moramo večkrat kaj pripovedovati in sicer kaj zanimivega. Ona nam bode zbog tega udanejša in hvaležnejša. Otrok ljubi onega, ki mu napravlja veselje in zabavo; zato bode mladina potem mirna in poslušna ter disciplina izborna. Pozornejši bodo vsled tega otroci tudi pri drugih predmetih.

Tako se bodo uresničile Diesterwegove besede: „Der Blick der Schüler folge dem Lehrer, wie der Trabant der Sonne“.

In da bi se tako zgodilo: Pomozi Bog!

A. Leban — Komen.

Vzgojila zoper surovost.

Kdor motri našo šolsko mladino, posebno na kmetih, zapazil bode dostikrat v nje vedenju prav neprimerno surovost in netesnanost. Ta surovost ima svoj izvor v nedostatku uravstvene omike. Otroku srce izobražati, vzgajati v njem nežno čutenje je pač naloga, ki spada posebno v področje roditeljev. Ker pa je namen šole v prvi vrsti vzgoja, v drugi šele pouk, podvizati se mora učitelj, da odpravi kolikor toliko hudi ta nedostatek.

Vsak spretui zdravnik odstrani pri bolniku najprej vzrok bolezni Tako naj stori tudi duševni zdravnik — vzgojevatelj. Da odstranimo prej navedeni vzrok surovosti,

imamo le jeden glavni pripomoček — нравstveno vzgojo. Učitelj bode rabil torej vsa vzgojila, katera mu šolske razmere sploh dopuščajo. Prvo in najbolj važno vzgojilo pa je pouk. Vsi učni predmeti pač niso, dejali bi, jednake vzgojne moči; najbolj izdaten je v tem oziru jezikovni pouk. Koliko porabne snovi, prozaičnih in poetičnih proizvodov je že v naših berilih! Koliko bode dosegel učitelj, ki je sam izobražen in rahlo-čuten dovolj, ako jih primerno uporablja! Precej merodajno je v tem oziru, da se berila modro izbirajo. Kdor bere n. pr. s svojimi učenci nežno Valjavčevo pesmico „Drevó v cvetu“ po zimi, ta je neovržno dokazal, da

nima najmanjšega pedagoškega takta. Spomladi, da ostanemo pri tem primeru, — spomladi, kadar res vse zeleni in cvetè, kadar odmeva po gozdih in logih krasno ptičje petje, obravnavaj se ta pesem! S kratkimi besedami, priprosto in razumno slikaj učitelj učencem svojim prečudno lepoto znova oživiljene prirode; povej jim, kaj čuti njegovo, kaj čuti sploh človeško srce pri takih ganljivih prizorih. In prepričan bodi, učitelj, več si dosegel v tej sami uri, nego vse šolsko leto, če bi bil prav sleharni dan otrokom ponavljal pravila in svarila: „Lepo se vedite!“ — „Slušajte me!“ — „Kdor se tepe, bode kaznovan“ itd.

V tesni zvezi z jezikovnim poukom in tudi jednake, ako ne večje važnosti, je šolsko petje. Nemški pisatelj pravi: „Musica ist eine halbe Disciplin und Zuchtmeisterin, so die Leute gelinder, sanftmütiger, sittsamer und vernünftiger macht“. Te besede označujejo popolnoma nalogo in pomen petja za šolo. Poslušajmo pa še pedagoga Kellerja: „Tritt der Gesangsunterricht mit den übrigen Unterrichtsfächern in eine innige und liebevolle Verbindung, dann erhält er erst wahre Bedeutung, dann wird der Gesang, weil er Leben hat und vom Leben kam, wieder aus der Schule in's Leben herausdringen“. Da, to je važno! Kadar človeku srce prekipi, bodi v žalosti ali v veselji, da mu borna beseda odreče, tedaj izliva svoje misli v pesem. — Kadar je mali učenec dokončal prve svoje abecedne študije, naj izrazi svoje veselje s pesmico: „Sedaj ko znam že brati“. — Kadar prinesóot roci učitelju prvo trobentico, takoj, še tisti dan naj se razlega, klic „Pozdravljena trobentica“. — Kadar novorojena pomlad gozde in loge krasi s čarobno svojo lepoto, da otroku utriplje mlado srce od same radosti in sreče, tedaj naj zapoje: „A, a, a! Pomlad je že prišla!“ Kadar nemila smrt stopi med veselo družbo in pograbi nadejopolno življenje, dogodek, katerega spreten učitelj itak uspešno uporabi, — tedaj naj tolaži učenec svojo boleost z glasovi: „Počivaj nam tovariš mili!“ itd. Tako navadimo svoje otroke, da izražajo svoje no-

tranje čutenje — gorje in veselje — na primeren način, in upati smemo, da učenec, če stopi v življenje, v veselji ne bode vpil in razsajal, v žalosti ne preklinjal in razgrajal. —

Na ta in podoben način uporabljaj učitelj sploh vse učne predmete, da blaži otrokom srce. Vedno bodi največja njegova skrb, da vzbuja in oživlja v otroku estetično čutenje — živo zavest za vse, kar je lepo in dobro. Človek, kateri se istinito zavé krasote kake lepe pokrajine; človek, kateri resnično občuduje lepoto kakega umotvora, bodisi kipa, slike ali leposlovnega proizvoda, tak človek ne more biti popolnoma hudoben in zanemarjen. Otrok, učenec, v katerem smo oživili estetično čutenje, ne bode se surovo vedel (ne bode n. pr. pljuval, klel, govoril nespodobnih, umazanih besed), ker žali to njegov čut za lepoto.

Podpira pa naj učitelja vedno stroga disciplina, katero navajamo kot drugo prevažno vzgojilo. Pravimo stroga — a ne prestroga — ne tako stroga, da umori in potlači vso otroško lehkomišelnost, vse otročje veselje. „Veselje je nebo, pod katerim raste vse, samo strup ne“ pravi duhoviti Jean Paul. „Freude, reine Freude, ist ja, vor allem in der Kinderbrust die Grundlage, wie der Quell und Ausgangspunkt alles Guten“, meni Fröbel, iskreni prijatelj nežne mladine. — Ohranimo torej učencem svojim njihovo nedolžno veselost, in obranili smo jih marsikaterega pregreška!

Zunanji sad tega učiteljevega prizadevanja bode primerno vedenje mladine v šoli in drugod. — V šoli naj se otroci — tudi kmetski — vedó tako, kakor se vede natančno izobražen človek med izobraženci. Glavna stvar v tem oziru je učiteljev vzgled. Priprost primer naj nam to pojasni. Učenec je poklican k tabli; morda mora iti mimo učitelja ali sošolca. Skoraj gotovo se bode paglavček tako zasukal, da mu pokaže hrbet. Kaj naj učitelj v takem slučaju stori? Mirno naj vstane s svojega sedeža, s prijaznim in uljudnim glasom naj reče: „Tako ni lepo! Glej, tako se bodeš obrnil, če greš mimo koga!“ in sam naj pokaže, kako. — Sploh naj

pa se učitelj v šoli vedno vede dostojno. Saj je že Rimljan Katon dejal: „Za otroka imej največje spoštovanje!“ To spoštovanje pa skazujemo s tem, da dajemo mladini vedno najlepši in res posnemanja vredni vzgled.

Kaj bi opominjali svoje otroke neprenehoma: „Bodi uljuden! — „Pozdravljaj!“ — „Odkrivaj se!“ Dejanski jim rajši pokazimo, kako se je vesti uljudnemu človeku. Prijazno in dostojno občujmo med seboj učitelji, ki skupno delujemo, in boljše bode za nas in učence naše. Laški pregovor pravi:

„Bisogna corregger se stesso, prima di corregger gli altri!“ — „Sebe prej popravljalj, potem druge!“

Preverjeni bodimo, da dosti pregreškov in napak svojih učencev sami zakrivimo s svojim nerodnim ali neprimernim vedenjem. Dobro si torej zapomnimo Salzmannov „Symbolum“:

„Vzrok učenčevih napak in pregreškov išči učitelj v sebi!“

Melanija Sittigova — Smlednik.

Nekaj črtic iz šolskega življenja v Kamniku v minolih stoletjih.

c) Krajni šolski nadzorniki.

Vsled šolskega zakona z dné 6. grud. 1774. so se imenovali za vsak kraj, kjer je bila šola, šolski nadzorniki (Schulinspector ali Werbbezirkskommissär). Mestno starešinstvo je imelo pravico predlagati ga, a deželno oblastvo ga je potrdilo. Krajni šolski nadzorniki so se morali ravnati po predpisu, kateri je bil natisnjen v drugem delu od vlade izdane, takrat sloveče metodne knjige (Methodenbuch). Pozneje se je ta predpis izdal v posebni izdaji ter se je glasil tako:

Predpisi za posvetne šolske nadzornike deželskih šol.

Dolžnosti šolskega nadzornika.

I. Šolski nadzornik se mora prepričati o stanju šolskega poslopja ter ga izboljšati ali v dobrem stanu ohraniti.

Šolski nadzornik mora torej:

1. Ako je šolska soba premajhna ali pretamna, pri graščini ali občini posredovati, da jo večjo ali svetlejšo naredi. Isto mora storiti, ako potrebuje učiteljeva soba, katera mora biti vedno od šolske sobe ločena, kakoga popravila.

2. Mora skrbeti, da je v šolski sobi zadostno število klopij, tabla in omara.

3. Ne sme trpeti, da bi učitelj spravljaj v šolski sobi svojo sobno opravilo.

4. Mora skrbeti, da se naročé za učence knjige ter da se med ubožne učence zastonj razdelé. Ubožni učenci knjig vendar ne smejo domov jemati, ampak jih morajo v šolski omari puščati.

5. Mora skrbeti za potrebno kurjavo.

6. Mora skrbeti, da učitelj dobi ukovino in druge dohodke.

7. Mora skrbeti, da se ubogi učenci zastonj učé. Braniti mora tudi učitelja, ako mu kdo stori kako krivico.

II. Šolski nadzornik se mora prepričati, ravná li učitelj vedno po predpisu in v pravo korist učencev. Zato mora gledati:

1. Da se šolski tečajji pričnó o pravem času, namreč zimski 1. grudna, ako je običajno še poprej, poletni pa prvo nedeljo po Veliki noči.

2. Da učenci v šolo vstopijo takoj v začetku šolskih tečajjev ter da se učenci, kateri vstopijo prepozno, silijo zamujene dni po sklepu šole nadomestiti.

3. Da se učitelj ravná vedno po učnem redu.

4. Da se goji skupno branje in izpraševanje ne le v prvem, ampak tudi v drugem delu berila.

5. Prepričati se mora tudi, kako napredujejo učenci v veroznanstvu, branji, pisanji in številjenji.